

แนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุขภาพ
อำเภอปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1*
GUIDELINES FOR PROMOTING HEALTHY SCHOOL ACCORDING TO
THE CONCEPT OF HEALTHY SCHOOLS IN PALIAN DISTRICT UNDER
TRANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ณัฐกานต์ โพขสาลี¹ และ ทิพย์ ขำอยู่²

Nattakan Pochsalee¹, and Thip Khumyoo²

¹⁻² มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹⁻²Suan Dusit University, Thailand

¹Corresponding Author's Nattakan1158@gmail.com, thipkhumyoo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ ครูผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน ครูหัวหน้ากลุ่มการบริหารงานวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักวิชาการสาธารณสุข และผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข รองลงมา โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ตามลำดับ และ 2) แนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ด้านผู้เรียนเป็นสุขมี 6 แนวทาง ด้านโรงเรียนเป็นสุขมี 4 แนวทาง ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุขมี 2 แนวทาง ด้านครอบครัวเป็นสุขมี 4 แนวทาง และด้านชุมชนเป็นสุขมี 2 แนวทาง ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัด

* Received 4 March 2025; Revised 21 March 2025; Accepted 19 March 2025

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะ, สุขภาวะภายในโรงเรียน, วงจรคุณภาพ

Abstract

The Purposes of this research 1) were study a needs assessment for promoting health schools in Palian District, under Trang Primary Educational Service Area Office 1 and 2) study to guidelines for promoting health schools in Palian District, under Trang Primary Educational Service Area Office 1. It is a descriptive research design. The simple were key informant interview, administrators, and teachers, focus group discussion and experts. The data collection tool was interviewing form, questionnaire, focus group discussion record form, and suitability and feasibility assessment form. The data were analyzed by descriptive statistics methods and Modified Priority Needs Index (PNI modified). This qualitative study used qualitative content analysis.

The research results show that (1) the prioritization of the needs assessment for promoting health schools in Palian District, under Trang Primary Educational Service Area Office 1 the highest priority needs were happy learner followed by aspects of happy schools, happy environment, happy families, and happy communities respectively. (2) Guidelines for promoting health schools Palian District, under Trang Primary Educational Service Area Office 1, happy learner has 6 paths, happy schools 4 paths, happy environment 2 paths, happy families 4 paths, happy communities 4 paths. The results of possibility, suitability of developing guidelines was at highest level.

Keyword: Promoting Health Schools, Health School, Deming Cycle

บทนำ

การส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียนเป็นการส่งเสริมโรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้งเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งกายภาพ

และสังคมและมีความสามารถ (จันทร์เพ็ญ ลาภมาภผล, 2564) ทั้งนี้โรงเรียนสุขภูวามันนั้นต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการปรับสภาพลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม ปัญญา มีคุณภาพพร้อมพัฒนาตนเอง ซึ่งจากการศึกษาผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน พบว่า มีการศึกษาโดยใช้แนวคิดโรงเรียนสุขภาวะ ซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้เรียนเป็นสุข คือ สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี 2) โรงเรียนเป็นสุข คือ โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน 3) ครอบครัวเป็นสุข คือ ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลเอาใจพหุติกรรมด้วยวิธีเชิงบวก 4) สภาพแวดล้อมเป็นสุข คือ บรรยากาศ ห้องเรียน และอาหารเป็นต้น 5) ชุมชนเป็นสุข คือ ชุมชนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้เรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1, 2566) ได้กำหนดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ให้มีพัฒนาการสมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา จัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้มีการพัฒนาด้านสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สนับสนุนสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับผู้เรียน ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เร่งแก้ปัญหากลุ่มผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมทั้งลดความเครียดและสุขภาพจิตของนักเรียน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนของอำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ยังคงประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ยังไม่เข้าใจและเห็นคุณค่าที่แท้จริงของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน ขาดการดำเนินงานที่จริงจังรวมทั้งการไม่มีแผน หรือแนวทางการปฏิบัติงานในแต่ละปีที่ชัดเจน รวมทั้งยังขาดการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้ดูแลด้านสุขภาวะในโรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนตามกรอบแนวคิดของโรงเรียนสุขภาวะ นำกระบวนการบริหารคุณภาพโดยใช้วงจร PDCA มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวางแผนการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ในครั้งนี้ โดยแนวทางที่ได้ในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติการส่งเสริมส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะภายในโรงเรียน โดยที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบหลักของโรงเรียนสุขภาวะไว้ 5 ด้าน ดังนี้ (1) ผู้เรียนเป็นสุข ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพดี ผู้เรียนมีทักษะการปฏิเสธให้ตนเองพ้นจากอันตราย ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เรียนมีวินัยรู้หน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และผู้เรียนกระตือรือร้นให้ ความสนใจในการเรียน (2) โรงเรียนเป็นสุข ได้แก่ โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน โรงเรียนมีการบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริม สร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาวะโดย สอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตาม ประเมินผลร่วมกันภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อ ต่อการเสริมสร้าง สุขภาวะ ของผู้เรียน (3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข ได้แก่ โรงเรียนเป็นเขตปลอด เหล้า-บุหรี่ การ พนัน และสิ่งเสพติด โรงเรียนมีการคัดเลือก วัตถุประสงค์ เครื่องดื่ม และอาหารว่างที่เป็น ประโยชน์ ต่อสุขภาวะของผู้เรียน บรรยากาศในโรงเรียน และห้องเรียนเอื้อต่อ การจัดการกระบวนการ เรียนรู้ ของผู้เรียนโรงเรียนมีระบบป้องกันภัยและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และโรงเรียนมีการจัด สภาพบริเวณโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นและส่งเสริมการเรียนรู้ (4) ครอบครัวเป็นสุข ได้แก่ ครอบครัวรับฟังและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ ผู้เรียนในการป้องกันความเสี่ยงต่อ พฤติกรรมที่ทำลายสุขภาวะ ครอบครัวและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทาง ด้านสุขภาวะ เพื่อร่วมพัฒนาสุขภาวะผู้เรียน ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การ ดูแลเอา ใจใส่ด้านการเรียน และพฤติกรรมด้วยวิธีเชิงบวก ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วม ในกระบวนการ เสริมสร้าง สุขภาวะของโรงเรียน (5) ชุมชนเป็นสุข ได้แก่ ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้และใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน เปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้ แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับข้อมูลเชิงสุขภาวะของผู้เรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการ เรียนรู้เพื่อสร้าง เสริมสุขภาวะของผู้เรียน ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกระบวนการบริหารงานที่ Edwards Deming เป็นผู้คิดค้นและได้นำมาพัฒนาใช้ในญี่ปุ่นช่วงตอนปลายทศวรรษ 1940 (อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์, 2566) ถือเป็นการบริหารสมัยใหม่ยึดเป็นแนวทางสำคัญอยู่ในแทบทุกเรื่อง เกี่ยวข้องกับด้านคุณภาพ ประกอบด้วย Plan Do Check Act (PDCA) (ทรงพล เจริญคำ, 2563) ซึ่งการบริหารโครงการการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนจำเป็นต้องมีกระบวนการ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการบริหารงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ต้องการบรรลุความสำเร็จโดยเป้าหมายที่ดีต้องมีความชัดเจน สามารถวัดและ ประเมินผลได้ และเป็นที่ยอมรับของผู้ปฏิบัติงาน

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสังเขป ดังนี้

เทวีพันธ์ เยาวไสย (2563) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารส่งเสริม สุขภาวะภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษา พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในโรงเรียน มีความต้องการ จำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านคนมีสุขภาวะ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในชุมชนและสังคม และแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านคนมีสุขภาวะ 2) ด้านการส่งเสริมสุข ภาวะในโรงเรียน 3) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะในสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้าน การส่งเสริมสุขภาวะในชุมชนและสังคม

ทรงธรรม พลัฒา และสุบิน ยุระรัช (2564) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหาร กิจกรรมพัฒนาสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ประเมินและวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา กิจกรรม สุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ด้านสุขภาวะทาง ปัญญา รองลงมาด้านด้านสุขภาวะทางสังคม ด้านสุขภาวะทางจิต ด้านสุขภาวะด้านทางกาย เป็นอันดับสุดท้าย

จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวิฑฒโน และพระมหาสมบัติ ธนปญโญ (2566) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพ การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมเป็นสุข และโรงเรียน

เป็นสุข ส่วนด้านการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ชุมชนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และผู้เรียนเป็นสุข ตามลำดับ

สุพจน์ พัดจาด (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียน สุขภาวะของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตาก ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะด้านผู้เรียนเป็นสุขมี 7 แนวทาง ด้านโรงเรียนเป็นสุขมี 6 แนวทาง ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุขมี 4 แนวทาง ด้านครอบครัวเป็นสุขมี 6 แนวทาง และด้านชุมชนเป็นสุขมี 5 แนวทาง

4. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อการสร้างแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องมาสังเคราะห์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัยดังนี้

4.1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข 5) ชุมชนเป็นสุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

4.2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานของเดมมิง (Deming) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) (อ้างอิงในทรงพล เจริญคำ, 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำหรับการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จำนวน 14 คน cและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง 2) ผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง จำนวน 186 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซ์และมอร์แกน (Krejci and Morgan, 1970) และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ชุด ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และ ตอนที่ 2 องค์ประกอบของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนเป็นสุข ด้านโรงเรียนเป็นสุข ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ด้านครอบครัวเป็นสุข และด้านชุมชนเป็นสุข

2.2 แบบสอบถามปลายปิด ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type) และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เป็นคำถามปลายเปิด

2.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม และ ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการดำเนินการขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์

3.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 วิธีดังนี้ (1) การวิเคราะห์เนื้อหา และ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน ตามแนวคิดโรงเรียนสุขภาวะอำเภอปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 สรุปผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{Modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายด้าน

รายการ	D	I	PNI _{Modified}	ลำดับ
ผู้เรียนเป็นสุข	2.94	4.10	0.39	1
โรงเรียนเป็นสุข	3.05	4.17	0.37	2
สภาพแวดล้อมเป็นสุข	3.11	4.17	0.34	3
ครอบครัวเป็นสุข	3.10	4.15	0.34	3
ชุมชนเป็นสุข	3.11	4.13	0.33	4
รวม	3.06	4.14	0.35	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง (PNI_{Modified}) และลำดับความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายด้านพบว่า พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.33-0.39 มีรายการที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนจำนวน 1 รายการ คือ ผู้เรียนเป็นสุข (PNI_{Modified} = 0.39) ความต้องการจำเป็นลำดับ 2 มี 1 รายการได้แก่ โรงเรียนเป็นสุข (PNI_{Modified} = 0.37) และความต้องการจำเป็นลำดับ 3 มี 2 รายการ ได้แก่ สภาพแวดล้อมเป็นสุข และครอบครัวเป็นสุข (PNI_{Modified} = 0.34)

2. แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอเป็นรายด้านดังนี้

2.1 ด้านผู้เรียนเป็นสุข ประกอบด้วย 6 แนวทางดังนี้

2.1.1 เน้นการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นสุข ทั้งทางด้านสุขภาพที่ดี รวมทั้งทักษะการดูแลตนเอง

2.1.2 เน้นการพัฒนาที่สภาพจิตใจของนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งสภาวะจิตใจของครูด้วยเช่นกัน หากครูมีสภาวะทางด้านจิตใจที่เข้มแข็งก็จะส่งผลให้นักเรียนมีสภาวะจิตใจที่แข็งแรงด้วยเช่นกัน

2.1.3 ส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาทักษะการเอาตัวรอดจากอันตรายต่าง ๆ ทั้งอันตรายที่มาในรูปแบบของยาเสพติดทุกประเภท อันตรายที่มาในรูปแบบของการทำร้ายจิตใจ อันตรายที่มาในรูปแบบของอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นต้น

2.1.4 ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ เข้าใจ และรักการออกกำลังกาย รวมทั้งการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขอนามัย

2.1.5 ส่งเสริมทักษะความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียน คือ การแต่งกายที่ถูกระเบียบ มีสัมมาคารวะ ไม่ทะเลาะวิวาท เป็นต้น

2.1.6 ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ได้แก่ การรู้จักเสียสละ แบ่งปัน ขยัน อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นต้น

2.2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้

2.2.1 ส่งเสริมให้มีการบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน โดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและชุมชน

2.2.2 ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำกระบวนการสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้เรียน เน้นการส่งเสริมให้มีการสื่อสาร เปิดเผย และต่อเนื่อง เช่น การประชุมผู้ปกครอง การส่งข่าวสารต่าง ๆ ให้กับครอบครัว ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับโรงเรียน เช่น งานวันครอบครัว กิจกรรมกีฬา กิจกรรมทำบุญร่วมกัน ช่วยเสริมสร้างการสื่อสารที่ดีระหว่างครอบครัวและโรงเรียน

2.2.3 ส่งเสริมให้มีการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน

2.2.4 เปิดโอกาสให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เช่น การเปิดโอกาสให้เข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ประกอบด้วย 2 แนวทางดังนี้

2.3.1 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนให้มีความสะอาด ปลอดภัย และมีแสงสว่างเพียงพอ เช่น อาคารสถานที่ ห้องน้ำ โรงอาหาร ห้องเรียน สนามฟุตบอล สนามเด็กเล่น เป็นต้น

2.3.2 ออกแบบห้องเรียนให้เอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้

2.4 ด้านครอบครัวเป็นสุข ประกอบด้วย 4 แนวทางดังนี้

2.4.1 ส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างทักษะและความรู้ให้กับครอบครัว เช่น การจัดอบรม สัมมนา ที่เกี่ยวกับการดูแลและสภาวะกายและใจของนักเรียน ได้แก่ การดูแลโภชนาการของนักเรียน การดูแลทักษะทางอารมณ์ การจัดการความเครียด

2.4.2 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ช่วยติดตามการบ้าน จัดเวลาอ่านหนังสือ และสนับสนุนกิจกรรมทักษะพิเศษต่าง ๆ

2.4.3 เปิดให้บริการการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและครอบครัว เพื่อช่วยแก้ปัญหาความเครียดและปัญหาทางอารมณ์ของครอบครัว

2.4.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมความรักและความเข้าใจในครอบครัว เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างสายสัมพันธ์ที่ระหว่างพ่อแม่ลูก การสอนทักษะสื่อสารเชิงบวก วิธีการแก้ไขความขัดแย้งภายในครอบครัว

2.5 ด้านชุมชนเป็นสุข ประกอบด้วย 2 แนวทางดังนี้

2.5.1 เชิญชวน และหรือแต่งตั้งผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุภาพะ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนเป็นสุข ด้านโรงเรียนเป็นสุข ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ด้านครอบครัวเป็นสุข และด้านชุมชนเป็นสุข

2.5.2 เชิญชวน และหรือแต่งตั้งผู้นำชุมชน เข้าร่วมการประเมิน ติดตามผลการส่งเสริมการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุภาพะ ทั้ง 5 ด้าน

ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

จากผลการวิจัยที่พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนจำนวน 1 รายการ คือ ผู้เรียนเป็นสุข ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของกระบวนการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน หากนักเรียนมีสุขภาพทั้งกายและใจที่ดีย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ นำความรู้และประสบการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ทั้งกับตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมให้นักเรียนได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนเล็งเห็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา โดยเฉพาะปัญหาหาสถานที่ออกกำลังกายในโรงเรียน การเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่ายแต่ไม่สามารถแยกแยะถูกผิดได้ รวมทั้งการมีพฤติกรรมการเล่นแบบ และปัญหาการขาดโภชนาการที่ดี อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ดังนั้นการส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายจึงเป็นทางออกที่ดีที่จะทำให้เด็กใช้เวลาว่างมาให้เป็นประโยชน์ ในขณะเดียวกันเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง โดยโรงเรียนมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมออกกำลังกายที่สนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย หรือสนามฟุตบอลเพื่อใช้ในการออกกำลังกายและเน้นที่ความปลอดภัย ต่อมาในประเด็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันเพียงพอ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะนั้น เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันตาม

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว บางครอบครัวไม่สามารถจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ตามหลักโภชนาการให้เด็กๆ ได้รับประทานทุกมื้อ หรือบางครอบครัวไม่เคร่งครัดเรื่องโภชนาการ ปล่อยให้เด็กๆ ปล่อยให้เด็กทานขนม น้ำหวาน เป็นประจำ ดังนั้นครูผู้สอนเองจึงเห็นว่า มีความจำเป็นจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันเพียงพอ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทานอาหารอิ่ม อาหารมีคุณค่าของสารอาหารตามหลักโภชนาการ ต่อมา การส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งนี้ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553) เรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับความมีวินัย คือ การแต่งกายที่ถูกระเบียบ มีสัมมาคารวะ ไม่ทะเลาะวิวาท รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมก็เป็นทักษะที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ รู้จักเสียสละ แบ่งปัน ขยัน อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ทักษะเหล่านี้ถ้านักเรียนมีความเชื่อ นักเรียนจะมีสุขภาพที่ดีนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 สรุปใจความสำคัญได้ว่า ประกาศฉบับนี้มุ่งหวังให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในทุก ๆ มิติ ไม่ว่าจะเป็นความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค คุณภาพ และสมรรถนะที่จำเป็น อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการฯ มุ่งหวังให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มความสามารถ โดยเน้นให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข อย่างไรก็ตามผู้เรียนเป็นสุขนั้นสามารถสะท้อนได้หลากหลายได้ เช่น ความสุขทางด้านร่างกาย ความสุขทางด้านจิตใจ ความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม และความสุขที่เกี่ยวข้องกับทักษะต่างๆ

ผลของความต้องการจำเป็นลำดับที่สอง คือ โรงเรียนเป็นสุขนั้น เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถานที่จัดการศึกษาที่นอกจากจะให้ความรู้เรื่องทางวิชาการแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นสังคมในแบบจำลองให้กับเด็ก ๆ ได้เรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างสูงในการจัดการศึกษา ดังนั้นเมื่อใดก็ตามที่มีการพัฒนาหรือปฏิรูปสถานศึกษาย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตน์ (2566) อธิบายไว้ว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้นจะต้องอาศัยหลักการแนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทาง ต้องอาศัยความทุ่มเทพยายามในทุกด้านจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ต้องอาศัยเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทาย ต้องอาศัยทรัพยากรที่เพียงพอและมีคุณภาพ ต้องอาศัยความมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการสอน ต้องอาศัยภาวะความเป็นผู้นำของทั้งผู้บริหารและของคณะครู ต้องอาศัยบรรยากาศแห่งการยอมรับนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น นอกจากผลการศึกษาพบว่า ความต้องการจำเป็นที่ต้องการมากที่สุดได้แก่ การส่งเสริมครูให้มีศักยภาพ สามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้ทันกับความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นจำนวนมาก ดังนั้นครูควรจะได้การพัฒนาหรือเสริมสร้างศักยภาพอยู่ตลอดเวลา หรือจะต้องพัฒนาวิชาชีพตนเองจากการทำวิจัย การอบรม รวมทั้งการหาความรู้

ด้วยตนเอง เพราะการเป็นครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สร้างความเข้มแข็งให้กับอนาคตของนักเรียน โดยจะต้องพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยี และศาสตร์การสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำมาใช้เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความร่วมมือและทำงานโดยยึดปัญหาเป็นฐาน ทดแทนการเรียนรู้แบบเดิม ๆ ที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2558) เสนอวิธีการพัฒนาตนเองของครูสู่การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ หมายความว่า ครูทุกคนควรเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักใช้เวลาและหาเวลาค้นหาความรู้ ช่วยแก้ปัญหาหรือปรับปรุงการสอนของตนเองอยู่ตลอดเวลา ใช้แหล่งความรู้ในห้องสมุดชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้จากสื่อจากอินเทอร์เน็ตในการพัฒนาตนเอง ซึ่งครูอาจจะพัฒนาตนเองตามลำพังหรือจัดกลุ่มพัฒนาขึ้นระหว่างครูผู้สอนในหมวดวิชาเดียวกันหรือจัดกลุ่มพัฒนาร่วมกับครูในโรงเรียนเขตพื้นที่เดียวกันก็ได้

อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยเมื่อวิเคราะห์ระดับความจำเป็นในภาพรวมของทุกองค์ประกอบแล้วนั้นพบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนมีความใกล้เคียงกัน ดังนั้นการขับเคลื่อนแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 สามารถขับเคลื่อนทุกองค์ประกอบไปพร้อม ๆ กัน

2. แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า (1) ด้านผู้เรียนเป็นสุข ประกอบด้วย 6 แนวทาง (2) ด้านโรงเรียนเป็นสุข ประกอบด้วย 4 แนวทาง (3) ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข ประกอบด้วย 2 แนวทาง (4) ด้านครอบครัวเป็นสุข ประกอบด้วย 4 แนวทาง และด้านชุมชนเป็นสุข ประกอบด้วย 2 แนวทาง โดยผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของสมศักดิ์ โทจำปา (2565) ได้สรุปถึงองค์ประกอบสำคัญของการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพไว้หลายประการ แต่ที่สอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (1) นโยบายส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านสุขภาพ หรือสุขภาวะของโรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ อย่างไรก็ตามการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนต้องเกิดจากความเห็นชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียน และเป็นเครื่องนำทางในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินงานมีความเข้มแข็ง และชัดเจน และ (2) การบริหารจัดการภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการจัดองค์กร และระบบการบริหารงานเพื่อให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนมีการบริหารจัดการโครงการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีระบบ ในด้านการวางแผน

การนิเทศติดตาม และการประเมินผล ภายใต้การเชื่อมโยงประสานงานระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่รู้บทบาทหน้าที่ชัดเจนทั้งของตนเองและภาคีต่าง ๆ ในชุมชนของโรงเรียน

ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ที่ผู้วิจัยร่างขึ้นนั้น ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติตามแนวคิดเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงการดำเนินการให้เหมาะสม (Act) ซึ่งผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของมิญช์มนัสวรรณหิณทร์ สलगสิงห์ (2564) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาพด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของกัญยานี ประวิวันตา (2565) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขโรงเรียนกุดตาตำ (คงฤทธิ์คุรุราษฎร์สามัคคี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขโรงเรียนกุดตาตำ (คงฤทธิ์คุรุราษฎร์สามัคคี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียน อำเภอปะเหลียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. หน่วยงานต้นสังกัดจึงควรกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติงานเพื่อการส่งเสริมสุขภาวะภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุขภาวะ ด้านผู้เรียนเป็นสุข อย่างเร่งด่วน
2. หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการกำชับให้ทุกโรงเรียนกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพครู รวมทั้งเป้าหมายของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนเป็นสุขระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในขณะเดียวกันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานโรงเรียนเป็นสุขอย่างต่อเนื่อง

3. หน่วยงานต้นสังกัดควรนำไปกำหนดเป็นนโยบายการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุภาพะ และจัดทำเป็นหนังสือแนวทางการปฏิบัติให้กับโรงเรียนในสังกัดได้ปฏิบัติตาม

4. โรงเรียนสามารถนำแนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุภาพะอำเภอปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 1 ไปใช้ตามกระบวนการดำเนินงานของแนวทาง และสามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียน ตามบริบทที่เหมาะสมกับโรงเรียนนั้น เพื่อจะได้เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการปฏิบัติต่อไป

2. ควรมีการศึกษาดูการติดตาม ประเมินผลการใช้แนวทางการส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดโรงเรียนสุภาพะอำเภอปะเหลียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 1 ที่ได้พัฒนาไว้แล้วนั้น

เอกสารอ้างอิง

กัญยานี ประวิวันตา. (2565). รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขโรงเรียนกุดตาตำ (คงฤทธิ์คุรุราษฎร์สามัคคี) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิติวฑฒโน และพระมหาสมบัติ ธนปัญญา. (2566). การส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วารสารบรรพการศึกษามนุษยสังคมศาสตร์, 2(1): 49-57.

ดวงดาว แซ่มชื่น. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทรงพล เจริญคำ. (2563). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

เทวีพันธ์ เยาวไสย. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ทรงธรรม พลัปลลา และสุบิน ยุระรัช. (2564). กลยุทธ์การบริหารกิจกรรมพัฒนาสุขภาวะของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(9): 238-251.
- ทรงยศ สาโรจน์. (2565). การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 5(1): 44-57.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2558). พื้นฐานและหลักการการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มินิ เซอร์วิส ซัพพลาย.
- ปัทมา พุทธแสน. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ โรงเรียนแหลมทองผดุงวิทย์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 41(6): 90-108.
- ไพฑูรย์ พวงยอด. (2565). การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะกรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโนนสังข์ศรี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษย วิทยาเชิงพุทธ, 7(12): 643-651.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2560). เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุขภาวะ. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยระบบการศึกษา.
- มิญช์มนัส วรรณมหินทร์ สलगสิงห์. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนสุขภาวะ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุจิรา ฉายลออ. (2565). แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนสุขภาวะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2566). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา (ปรับปรุงครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). โรงเรียนสุขภาวะการศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสนับสนุนการเสริมเสริมสุขภาพ.
- สมศักดิ์ โทจำปา. (2565). อนามัยโรงเรียน School Health. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพจน์ัย พัดจาด. (2566). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดตาก. Educational Management and Innovation Journal, 2(1): 67-89.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W., (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30: 607-610.